САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУЬУН ХАҺЫЛАТА

ХАҺЫЛАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТӨН ТАХСАР

№№ 37—38 (8482—8483). 2000 сыл, Муус устар 1 күнэ, Субуота, Сыманата—1 солк. 10 харчы.

УЛУУСКА БЫЫБАР ТҮМҮКТӨРӨ

Кулун тутар 26 күнүгэр Российскай Федерация Президенцын быыбарыгар кандидаттар ыһын куоланы биэрии түмүгэ Чурапчы улууһугар маннык буолла.

Быыбар иннинэ киллэрилибит 11128 быыбардаччыттан 10518 киһи быыбардыыр бюллетеннэри ылылар. Сүүрбэ тоҕус участактардааҕы быыбардыыр комиссиялартан кэнсибит боротуокалларга олоҕуран территориальнай быыбардыыр комиссия түмүгү таһаарда.

Бастакы колонкаҕа—кандидат аата, иккиэҥ—киһи ыһын куоланы биэрии ахсаана:

Говорухин Станислав Сергеевич	6
Джабраилов Умар Алиевич	21
Жириновскай Владимир Вольфович	99
Зюганов Геннадий Андреевич	3099
Памфилова Элла Александровна	79
Подберезкин Алексей Иванович	8
Путин Владимир Владимирович	3410
Скуратов Юрий Ильич	52
Титов Константин Алексеевич	85
Тулеев Аман—Гельды Молдагазыевич	624
Явлинскай Григорий Алексеевич	198

Бары кандидаттары 147 быыбардааччы утарда.

Улуус Мунньаҕын XXIII сессията

БЭЙЭНИ САЛАЙЫНЫЫГА КИИРЭРГЭ БЫҺААРЫЛЫННА

Кулун тутар 24 күнүгэр Улуус Мунньаҕын уочараттаах XXIII сессията буолла. Сессия «Олохтоох бэйэни салайыныыга киирии туһунан» уонна «Улуус Бириэмэйнэй Устаабын барылын туһунан» боппуруоспалары корде. Сессиины Улуус Мунньаҕын председателэ А. Р. САРГЫДАЕВ салайан ыытта.

Бастакы боппуруоска информацияны улуус баһылыгын бастакы солбуйаччы П. Н. МИШКИН оногоҕо. Кини «Российскай Федерацияҕа олохтоох бэйэни салайыныыны тэрийии уопсай тускулларын туһунан» Федеральнай уонна «Саха Республикатыгар олохтоох бэйэни салайыныы туһунан» республикаталаҕы Сокуоннар балаһыанньаларын билиһиннэрдэ. Саха сиригэр бэйэни салайыныы төрүттэрин, хайдах олохтоох эсхит историятын, билигин турбуун туһунан кэпсээтэ, пинигиэтин улуусаппыттар бу хайысхаҕа хайдах үлэлиэхтээхэлэрин тохтоото.

Иккис боппуруоска Устаав барылын улуус баһылыгын экономикаҕа солбуйаччы А. В. ПЛАТОНОВ бирдии ыстатыйаларыгар быһааран кэпсээтэ, бэйэбит улууспуттар сөп түбэлиннэрэн ханнык ыстатыйаларга эбиллэр, хаалларыллыахтаах сайдыылаах [illegible]

[illegible] бастакынан тыл эпкит улуус баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйаччы И. И. ЯКОВЛЕВ бэйэни салайыныыга киириигэ представительнай ортаны күүһүрдэр маадатыттан уонна хас биирдии нэһилиэнньэлээх пуун иитии оргаанга кыттыгастаах буоларын хаччыйыыга Улуус Мунньаҕын депутаттарын ахсаанын эбэлгэргэ эттэ. Киниэхэ талаллар болдьохторун 5 сыныран быһар табыгастаах буолуо диэтэ. Салгыы кини улуус баһылыгын депутаттар истэриттэн талаллара ордугар, өссөө баһылык буолуон сөптөөх кандидаттаах улуус тас өттүттэн даҕаны депутатынан туруоруохха сөбүгэр тохтоото.

Төлөй нэһилиэгин баһылыга И. Н. АММОСОВ уонна Арылаах нэһилиэгин баһылыга В. М. ЯДРИХИНСКАЙ бэйэлэрин эстиилэриэгэр улуус бэйэлэрэ нэһилиэнньэтиттэн бүтүнүүтүгэр быыбарданан ордугун, Президент бастакытыттан уонна улуус баһылыга утарыта турбакка сүбэлэһэн, өйдөөн үлэлиилэрэ, сокуоннар утарсыыларын бэрээдэктээхтик маадаларын эттилэр.

Одьулуун нэһилиэгин баһылыга А. П. СТАРОСТИН бэйэни салайыныы бүгүнгү күн ирдэбилэ буолбутун балаһатаан туран, Устаав барылыгар нэһилиэктэр туспарыттан балаһыанньа киллэриллибэтэҕин, ханнык боломуочуйалар киниэлэргэ бэриллэлэрэ чуолкайа суоҕун, итинник Устаабы ылыныыга учуоттаныллыахтааҕын эттэ. Салгыы муниципальнай бас билиигэ улуус бары тэриллэриэн киллэрэри наадалаах буоларын лахта.

Улуустаах үөрэх управлениетын начальника М. А. НИКИФОРОВ Устаабы болдьоҥнан киллэрэр комиссия составын бары арааттан билиилээх, компетентнай дьоннон көрөн сүүмэрдиигэ, бары өттүнэн ыраатаан, толкуйдаан оногоон конференция көрүүтүгэр киллэрэргэ эттэ.

Улуус Мунньаҕын депутата А. М. СЛЕПЦОВ улуус баһылыгын бары бүттүүн куоластаһыныгар талан баран киниэхэ Улуус Мунньаҕын салайарыгар итэҕэйэргэ, муниципальнай бас билиини тыырыыга болдьоҥ толоохтук сыныйыаҕын, тоҕо ыаллыгынан эдьбах [illegible]

Депутаттар И. В. БАШАРИН, Г. Г. ЛУКОВЦЕВ бэйэни дьаһаныыга нэһилиэнньэ сиэтэ бэлэмэ суоҕуннаҕ үөрэтиини уонна Устаав бырайыгын дьүүлэһиини тэрийэргэ сүбэлэстилэр.

Депутат В. Н. КОРКИН бэйэни дьаһаныыга улуус бэлэмэ суоҕунан билиини киирбэккэ, Устаабы ылыныкка этии киллэрдэ.

Саха Республикатын Правительствотыттан бэрэстэбитэл быыстыанан кыттыбыт Физическэй культура, спорт уонна туризм комитетын председателэ А. П. КЕРЕМЛЯСОВ бэйэни салайыныыга киириигэ тэтимнэһиин суох буолуохтааҕын, бу боппуруос бүгүнгү күн ирдэбилинэн буолбутун тоҥоҕолоон балаһатаата. Устаабы улуус бэйэтигэр сөптөөх тына оногостон, Юстиция министерствотыгар бигэргэтиллэн сыга кордобулуннун үлэлээбитинэн бараҕа ыытыллыа.

Сессия бу боппуруоһу дьүүлэһиигэ анаммыт улуустаах конференцияны муус устарга ыытыарга быһаарыы ылынна. Устаав барылын бэлэмнии комиссия бигэргэнэ.

ТҮӨЛБЭЛЭР—ФЕСТИВАЛЬҐА

«Сүгүрүйэбит Эйиэхэ, Улуу Кыайыыны уһанньыбыттарга!» диэн девиһиэнэ улуус тэриллибитэ 70, Улуу Кыайыы 55 сылларын көрсө ыытыллыбыт фестивальга барыы нэһилиэктэри сэргэ, Чурапчы салаанньатын олохтоохторо түөлбэлэриттэн кохтоохтук кытыннылар. Барыта 25 түөлбэнэн 2037 киһи кытыынна. Уус-уран самодеятельность концерда, уран тарбахтаахтар оногуктарын быыстыбакка, ветераннары сырдатар буклеттар бары түөлбэлэргэ ирдэбилгэ эпиэттиир гынан оногуллубуттар. Жюри көрөн-истэн баран, түмүгү маннык таһаарда. 1 миэстэни «Отохтоох», «Лартык» уонна П. А. Ойуунускай аатынан түөлбэлэр (салайаччылара—Т. В. Павлова, М. А. Павлова, М. М. Филиппова), II-ны «Киин», «Октябрьскай» түөлбэлэр уонна Константинов аатынан түөлбэ, орто оскуола томторо (салайаччылар В. С. Максимов, З. Д. Борисова, А. А. Мельцева, З. Н. Захарова) [illegible] Тымныйа түөлбэтэ (салайаччылар Л. Н. Корякина, Т. Е. Попова, А. В. Попова) ылылыар.

Маны таһыгын бастыҥ конферансьеларынан А. А. Сергеев, М. Е. Коркина, С. Г. Филиппов уонна Л. И. Варламова аатталыылар.

Биһиги корр.

ВЕТЕРАННАРЫ КЫТАРЫ КОРУСТУБУТ

Оскуолабытыгар улууспаҕы ветераннар сэбиэттэрин председателэ Л. Д. Баранкова салайаччылыгын сэрии уонна тылы ветераннарын бөлөҕө маадыыттаата. Сэрии ветераннара П. Т. Карсакаев, С. Н. Дьячковскай уонна В. В. Верховцев V—VI кылаастар үөрэнээччилэрин кытары көрүстүлэр.

Истиг-ыһарах көрсүүнү кэнниттэн маадыыттарбыт оскуола буфетыгар итии мини, үүтүөх чэй ыһан үөрдүлэр. Оскуола музейыгар сыыппыттар, бэйэлэрин баҕа санааларын бөҕөбүнньүк киниигэ суруйан хаалдардылар.

Игорь ЕФРЕМОВ, Болтого оскуолатын V кылааһын үөрэнээччита.

УЛУУС ДЬАҺАЛТАТЫН СҮБЭТИН МУННЬАҐА

Улуус дьаһалтатын Сүбэтин мунньаҕар 6 боппуруос дьүүлэһиллиннэ. Мунньаҕы улуус баһылыга **А. А. Шадрин** салайан ыытта.

Бастакынан «Лена—Туора Күөл» водоводу тутуута үлэлэһиигэ сорудаҕар тустарынан «Мелиоратор» ГУП директора Г. В. СМИРНИКОВ информацияны истиннэ. Бу тутуу үлэтэ салаанан быыл биһиги улууспуттар кэлиэхтээх. Хайахсыт нэһилиэктэр Кэтит Күөлгэ быһыт оногуллан уулу хаһааныыллар быыстанар. Уу иккис турбаран аайан салгыы барыахтаах. Сүүрүгүрүүтүн бытаарларга аналлаах 4 бетонтан оногуктар (перепад) баар буолуохтаахтар. Билигин тэриллэ бэйэтин күүһүнэн бэлэмнээнин үлэтин ыытар. Тиэйэр-таһар үлэлэргэ улуус көмөлөөрө наадалаах буолбут. Дьаһалта сүбэтэ нэһилиэктэр баһылыктарын, тэриллэлэр салайаччыларын итиннэ туруорар техникаларын чуолкайдыылларыгар сорудахтаата. Таарта сүнньүгэр олорор нэһилиэктэр уу кэлиитигэр бэлэмнээнин үлэлэри саҕалыылларыгар эбээһинэстэннилэр.

Иккиһинэн, «Саасы халаан уутуттан сэрэтэр дьаһаллар былааннарын бигэргэтии туһунан» боппуруос көрүлүннэ. Маныаха Болугур уонна Соловьев нэһилиэктэрин дьаһалталара халаан уутуттан сэрэтэргэ аналлаах комиссиялары тэрийэллэригэр, дьону, сүөһүү-аһы, техниканы эвакуациялыырга бэлэм буоларыгар сорудахтаана. Уу ылар түбэлэтиигэр аһыыр аһы хааччыйаларыгар потребобществоларга эбээһинэстэннэ. Бары нэһилиэктэр дьаһалталарыгар уу кэлэнгиттэн сэрэтиигэ быыттары ороҥуоруургэ, анал бириигэдэлэри тэрийиигэ, дьыһууруутабы олохтуурга сорудахтаана. Эмиэн, аһыыр-уолуҥун, сибээһинэн хаччыйар, электро-уоту биэрэр тэриллэлэр бэйэлэрэ туһаайыллар былааннаах үлэлиилэригэр быһаарылынна.

Үһүс боппуруоһунан «2000 сылга тыа хаһаайыстыбатын бородуукталарын соҕотуоннаах быыстанар» көрүлүннэ. Информацияны улуустаах тыа хаһаайыстыбатын управлениетын кылаабынай специалиста П. П. СТАРОСТИН оногордо. Улуус үрдүнэн 3034 тонна үүт, 854 тонна эт соҕотуоннаннара быыстаннылар. Маны таһыгын «Чурапчы» кооператив, Маарынчаннаах уонна Чурапчытаах потребобществолар, «Чыыстыра», «Мыыдаанай» коллективнай тэриллэлэр толороллоругар тустаах сыыппараннан быыстаан тиэрдиллиннэ. Маны таһыгын түүлэх сөҕотуоннаттаах, сибиинньи, хотору иитиигэ сорудахтар тиэрдиллиннилэр.

Төрдүһүнэн «Саасы ыһыыта быыстаны бигэргэтии» боппуруоһугар тыа хаһаайыстыбатын управлениетын кылаабынай агронома Е. И. КОРЯКИНА информацията истиллиннэ. Маныаха дьаһалта Сүбэтэ Мугудай, Чакыр, Арыылаах, Хадаар нэһилиэктэрэ бурдуга ыһыыта быыстыа даҕаны күүтүөннэах хамсаһыыны таһаарбакка олороллорун бэлиэтээтэ, барыы нэһилиэктэр баанна иннин кэнсиэллэриэгэр, ыһыыны кэмигэр, хаачыстыбалаахтык ыыталларыгар сорудахтаана. Аналлаах былаан бигэргэнэ.

Бэйиэ боппуруоска «Илин эҥэр улуустар «Илин-2000» диэн дьаарбанкаларыгар бэлэмнээнин туһунан» дьаарбанканы тэрийэччи директор В. В. ЕРШОВ информацията. Дьаарбанка Тыа хаһаайыстыбатын министерствотын 121 №-дээх бириэмэлиэн таабарыа оногоостуулар бородуукталарын пропагандалыыр, ытыалыыр, ытыылаһар ыкааллаах кинигэлэр сыыллаах ыытыллар. Бу түмсүүнү ыытыыга аналлаах комиссия составаа бигэргэнэ.

Алтыһынан «Нэһилиэктэр землеустроителларын үлэлэрин туһунан балаһыанньа» киллэриллэн бигэргэнэ.

«СО» корр.

Администрация Чурапчинского улуса

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

№ 76 от 22 марта 2000 г.

ОБ УСТАНОВЛЕНИИ ПЛАТЫ ЗА ОФОРМЛЕНИЕ И ВЫДАЧУ ДОКУМЕНТОВ

На основании Бюджетного Кодекса Российской Федерации и Закона Республики Саха (Якутия) «О государственном бюджете РС (Я) на 2000 год» для образования и расходования денежных средств, предназначенных для обеспечения задач и функций отнесенных к предметам ведения местного самоуправления:

1. Управление ЭиП (Платонов А. В.):

1.1. Приостановить действие пункта 4. Положения о разовом талоне на право розничной торговли по Чурапчинскому улусу, утвержденной XX сессией Улусного Собрания по Решению № 126 от 8 июня 1999 года.

1.2. Установить плату:

—за рассмотрение заявления на право розничной торговли —1/10 МРОТ (минимальный размер оплаты труда);

—за оформление документов с выдачей талона на право розничной торговли—3 МРОТ;

за оформление заявления на право розничной торговли нивом—1/10 МРОТ;

—за оформление документов с выдачей талона на право розничной торговли нивом—3 МРОТ;

—за рассмотрение заявления на отчуждение государственного имущества (техники)—1/10 МРОТ;

—за оформление документов на отчуждение государственного имущества (техники)—3 МРОТ;

—за рассмотрение заявления о регистрации торговых точек—1/10 МРОТ;

—за оформление свидетельства о регистрации торговых точек—8 МРОТ.

2. Плата за рассмотрение заявления и плата за выдачу документов (свидетельство) поступают в доход местного бюджета.

3. Контроль за исполнением данного постановления возложить на первого заместителя главы администрации улуса Миронова П. Н.

Глава администрации улуса А. ШАДРИН.

«Сатыы [illegible]» операция

Кулун тутар 5 күнүттэн 20 күнүгэр диэри республикаҕа «Сатыы кыһа» диэн операция ыытылынна. Операция сылынан сатыы кыһа суолта сэрэхтээхтик сылдьыытыгар, суол бырааабылаларын үөрэтии буолар. Суолта тахсар быһыылаанньарга түбэһэччилэртэн хас алтыс киһи—оҕо. Оҕолор олоҥо түбэһиилэрин төрүөттэрэ барыа да майгынныаһаллар: транспорт кэпсиитэн эмискэ ойон тахсыы, ыксаа чугаһаабыт транспорт иннинэн түбэһиох сирдэрин туораабан, транспорт аанньар сиригэр ооннооһун, аанньан иҥэр транспорта хаптаастыы... Улахан дьону кытта сибээстээх быһыылаанньарга сөпхалаанны бириҥиннэтии быһаарсыахха сөп. Оттон кыра саастаах оҕо дьиэ-олоҥо түбэстэҕинэ, кими буруйдуоххуный? Бастатан туран, ыйытык суол бырааабылатын оҕолорутар үөрэнэтэх, олуоха ирдэбиллээхтик сыһыанньаспатах торопнуттэртэн, педагогтартан, интэриэннэлэртэн туруохтаах. Улахан дьон бэйэбит суолунан сылдьыы бырааабылаларын аахайбаппыт, үксүгэр кэһэбит. Оҕолор ону коро сылдьан эмиэ бас-баттах бараалар.

Саас кэлэн, оҕо үксэ таһырдыттан кирбэт буолаҕ. Ордук бу кэмнэ суолунан сылдьыны бырааабылаларын ирдиэхха, саматыныахха иннэ. Транспорт аанньар сиригэр ооннооһуу сылдьар оҕолору кардаххутуна, быһа аанньыман, кириэрэ сэрэтит, тохтотуг.

Уулуссанан сылдьыны бырааабылаларын барыа туустахпытына, дэҥ-ойох ланна аҕыйах этэ. Дэҥ-ойох барыта этэҥҥэ буолбатын, ардыгар ураты хомолтоох түмүктэрэ үөскүүхтэрэ.

И. МАКАРОВ,

улуустааҕы ис дыала өтөлөн суолунан сылдьыыта кыттыл суох буолуутун государственнай инспекциятын начальника.

ҮНГКҮҮ ТҮҺҮЛГЭТИГЭР

Соторутааҕыта Дьокуускай куораттаа «Терпсихора-2000» үнгкүү бырааһынныыта буолан аста. Бу тыынчанан кэнниттэн түмүт улахан куоластаах түһүлгэтигэр биһиги оҕолорбут—Чурапчыттааҕы оҕо музыкальнай оскуолатын үнгкүүһүттэрэ (директор Е. А. Новгородова, учууталлар Клара Кириллина, Ольга Баишева) ситиһиилэхтик кыттан, лауреат аатын ылыннылар.

Итинник сэргэ иккиэн номинацияҕа—«Бастыҥ классическай үнгкүүтэ», «Бастыҥ саамай улахан бириинэ» «Терпсихора-2000» номинация кыайыылаах, IV кылаас үөрэнээччитэ Сергуй Макеева ылла.

«СО» корр.

Одьулуун оскуолатын 60 сылыгар

Т. П. Старостина, аҕата РСФСР үөрэҕириитин туйгуна Петр Алексеевич Старостин курдук, оҕону үөрэтии-иитии уустук үлэтин баҺылаабыт, дьон-сэргэ байыгыннарыллыбыт ыччат.

1974 сылааахха Магаданнаахы государственнай педагогическай институту бүтүрүөҕүттэн начальнай кылаастары үөрэтиигэ биллиитии. сатабылын уурай туран, айымныылаахтык үлэлиир. Ол да иҥин иҥин үөрэппит-иитиит оҕолоро сырдыкка, кэрэҕэ тардыһыылаахтар, үтүө ыраалаахтар, туруоруммут сыаллаһыы ситиһиигэ дьулуурдаахтар.

Татьяна Петровна интэр-үөрэтэр үлэтэ кылаас иитиитэ-уоруутун саҕаланар. Дьоҕурдаах учуутал иитиитин кинирбэх гына уруйуйдаан, суруйан ыйалыыт матыарыйааллара оҕону кэрэни ойдуурэ, учуутэйи сыаналамыыра утуйаллар. Оҕо үөрэнэригэр эрэнчэ табыгастаах курдук тэриллибит үлэ миэстэлиитэн- кылаастан саҕалаан Татьяна Петровна уруоктара дириҥник толкуйдаммыт, оҕо кутун тутар буолаллар. Учуутал уруокка оҕону кытта биирэ үлэлиир бартаахай методикалаах. Араас кордорон үөрэтэр пособиелары, техсредствоны сатабыллаахтык туһанар. Оҕону кылаас таһыынан интэр-үөрэтэр үлэлэр: кылаастан саҕалаан Татьяна Петровна уруоктара дириҥник толкуйдаммыт, оҕо кутун тутар буолаллар. Учуутал уруоккаоҕону кытта биирэ үлэлиир бартаахай методикалаах. Араас кордорон үөрэтэр пособиелары, техсредствоны сатабыллаахтык туһанар. Оҕону кылаас таһыынан, кэлин куораккаа да олорон, сценаттан түспэтэҕэ.

Сэттэ кылаастаах оскуолаҕа 18 сыл устата М. А. Никанорова уонна С. Н. Карпова остуорастаабыттара. Кириэлэр эрчимнээх иҥиилэрэ төһөлөөх сыыһы-буору, саахын, күҺүүн баррыыт бадараана суулуйуттарасоппуттара буолуой? Оччолорго Одьулуун оскуолата ыраахтааннан, чэбдик көрүнэҕэнэн биллэрэ. Сайыныгы паарталара, муостаны, остуоллары кыраскалаахтыгар, түннүктэри ыраастаахтык, кэлин сылларгга аны оппуохалаахтык—барыта кириэлэр үлэлэрэ этэ. Оскуола үөрүйэрүн тухары талгаабыр дорожканы табаан-сахсыйан бэйэлэрин дьиэлэрин курдук чэбдиктик туталлара. Кириэлэр хаҥыннан биригэмнийэлиир туһунан хаста да директор баҕаҕастэрэ тахсыыбыттар. Оттон 1963 сыл алтынньы 7 күнүгэр остуорастары Никифорова М. А., Карпова С. Н., директор Дьачковский Ц. К., учуутал Старостин П. А. уонна саҥа оскуолаҕа ыытыллыбыт 6 болуотуннуьугу «Бочуот кинигэтигэр» киллэрэргэ быһаарыы тахсыбыт. Хомойуох иҥин, ол «Бочуот кинигэтэ» хаҥа тиийбэтэ биллибот.

Оскуола аҕыс кылаастаах истории тыгар 12 сыл устата завхоһунан Д. Г. Федотов үлэлээбитэ. Бу наадатаарба үлэҕэ уһуннук сылдьыыт аҕыйах. Кини завхозтуур комитэр өрөмүөн үлэтэ, үгэс курдук, эрдэ бүтэрэ, дьиэ-уот сыалаах буолара. Дмитрий Гаврильевич бөҺүккэ биирэ үлэлээбиппит. Сүрдээх ыраахтыылаах, үлэтигэр эппиэтэстээх киһи. Оройуонтаа оскуола ыаҕатыгар бараары рюкзагын сүгэн бараан аҺар айан массыыналарын тохтотон куоластыыра биитэр сатыы бараара. Туоваах үлэтин тайанан аны оройуонтан кириэн учууталлар хамнастарын ылара. Завхоз сыралаах үлэтэ 1973 уонна 1974 сылларга «Социалистическай куоталаһыы кыайыылаҕа» знагынан бэлиэтэммитэ.

Ол кэмнэ оскуола 50 миэстэлээх интернатыгар остуораһынан Е. И. Никонова үлэлээбитэ, М. А. Аргакова ньээньэлээбитэ. Мария Алексеевнаны оҕолор «эйэбит» диэллэрэ. Бэйэтэ эбэх оҕолоох ньээньэнэ оҕолор олус сөбүлүүллэрэ. Сорох тулаайахтар хоонньоҺо сыталлара. Оскуолаҕа кириэн оҕолор кыһалҕаларын туруорсар да түгэннэрдээх.

Оскуола саамай тех-үлэһиттэрэ үөрэнээччилэргэ, учууталлартга ыраас-чэбдик, сылаас-сырдык олоҕу тэрийээччилэриэн буолбуттара диэтэхпитинэ, бука, сыыстарымахпыт суоҕа.

Мария ИВАНОВА,

истории учуутала.

ОБО ТАПТАЛА, ТӨРӨППҮТ МАХТАЛА ЭЙИЭХЭ АНАНАР

иэн интэр-үөрэтэр үлэтигэр төрөппүттэри кытта ыкса сибээстэхтик үлэлиир. Хас биирдии оҕо ураатыгар олоҕуран, төрөппүттэри тирэх оҥостон, оҕо сайдыытыгар, биллиитэ-көрүүтэ кэпсиригэр олук уурар.

Бэйиэ иҥин кыысыт ыччаҕа үөрүнэн олохтоох биллиилээх тахсан эрдэлэриттэн үөрэбит. Төрөппүттэ ыттан барда махтал тылларын этэбит уонна айымныылаах үлэтиэн эссе да дьон махталын ыла турарыгар баҕарабыт.

Учуутал үлэтэ үөрөппит оҕолорун олохтоох ситиһиилэриэн сыаналаанар уонна үөрэнээччилэр махтал тылларыгар олоҕурар. Татьяна Петровна, эйэхэ оҕолор махталларга эн үтүө, сырдык, кэрэ учууталлыын бар дьоҥнуор тирэҕэ, кэлиэн турдуннар.

Махталы кытта Надя, Шура төрөппүттэрэ ПОПОВТАР.

Политехническай кылаас аҺылынна

Биллиити үөрэх дьылыгар оскуолабытыгар Одьулуунаахы лицей баҕатыгар политехническай кылаас аҺыллан, 8 оҕо аналт тестированнены аҕаан, экзаменнары туттаран киирэн үөрэнэ сылдьыбыт. Эрдэ нэччилэрэ 34 чааска үөрэнэрбит, биллиэн ол 39 чаас буоллаҕа, IV чиэппэргэ 46-ҕа тиийиэхтээх. Математиканы, информатиканы, физиканы уонна химияны дириҥэтэн үөрэтэбит.

Политехническай кылаас аҺыллыыта—кэм кордобуҥа. Урукку оттуттар болдоҕо хото гуманитарнай хайысхаҕа уурулуубут эбит буоллаҕына, олох бүгүҥнү сайдыыта иҥиин уларытары эрэйэр. Биллиэн биһиги X кылааска үөрэнэбит, биһиги саамаабытыгар, маннык хайысханы I кылаастан тутуһуохха диэн.

Оскуолабыт үбүлүөйүнэн барыа учууталлардыгыт, үөрэнээччилэри эҕэрдэлиибит, үлэҕэ, үөрэххэ ситиһиилэри баҕарабыт!

Маша ПЕТРОВА,

X политехническай кылаас үөрэнээччита.

Сыл ахсын үгэс курдук мыыллар предметнэй олимпиадалар аастыт мэй 22—23 күннэригэр буолан аастылар. Оскуолабыт барыа олимпиадаларга бэйэтин кыаҕынан ыытыннна.

Оскуолабыт химия уонна физика олимпиадаларыгар үһүс географияҕа иккис миэстэлэннэ. Предметтэринэн баайдиннэрэн оҕолор эмиэ куһаҕана суох түмүктэрэ [illegible]. Ол кэнниттэн IX кылаастар ситиспиттэрэ, [illegible] үөрэнээччилэрэ С. Попова иккис, О. Петрова үһүс, математиканан А. Яковлев (VII кылаас), Т. Макаров (VI кыл.) үһүс, нуучча тылыгар О. Яковлева (V кыл.) бастакы, А. Дыдаева (V кыл.) үһүс, саха литературатыгар В. Саввина (VIII кыл.) төрдүс, А. Абрамова (IX кыл.) үһүс миэстэлэри ыланнар, грамоталарынан наҕараадаланнылар.

Маша ЯКОВЛЕВА,

XI кылаас үөрэнээччита, оскуола президента.

Олимпиадалар түмүктэриэн

Одьулуун.

СҮРЭХТЭРИН СЫЛААҺЫН ИНГЭРЭН

Сиэн атын сирдэргэ нурдук, Одьулуун орто оскуолатыгар 60 сыл устата киһи аҕан сиппат элбэх техническай үлэһиттэрэ кэлэн аспыттара. ХамнаҺа кырата бэрт буолан, уһуннук үлэлээбит аҕыйах. Араас сыллаарга олохсуйан уһуннук үлэлээбит, оҕолорго ыкпис иҥэ-аҥа буолбут алта үлэһити бүгүҥнү үбүлүөйдээх кэмнэ хайдах ахтан-саныан аҕыат буолуохтуюй?

Начальнай оскуола саҕаттан, 1945 сылтан, 15 сыл устата интернатка поварынан М. Ф. Ефремова үлэлээбитэ. Матрена Федоровна, сэрии кыттыылаҕын огдообото, уоллаах кыыһынын ингардас хаалан олорбута. Бэйэтэ да кырыымчык олохтоох киһи. Оччолорго кыаммат-түгэммэт үөрэнээччилэргэ сылаас, миинэтэс аҺынан, аҺыныгас, амарах сыһыанынан биллэрэ. НаҺилиэккэ «интернат Муочата дуо?» дэтэрэ. Одьулуунга булочка диэн аҺы маннай кини эстаабыта. Араас үөрүүлэах түгэннэргэ ыырыыга сылдьар бастыҥ асчыт этэ. Хомусчут уонна тойуксут быыыытыынан, кэлин куораккаа да олорон, сценаттан түспэтэҕэ.

Сэттэ кылаастаах оскуолаҕа 18 сыл устата М. А. Никанорова уонна С. Н. Карпова остуорастаабыттара. Кириэлэр эрчимнээх иҥиилэрэ төһөлөөх сыыһы-буору, саахын, күҺүүн баррыыт бадараана суулуйуттарасоппуттара буолуой? Оччолорго Одьулуун оскуолата ыраахтааннан, чэбдик көрүнэҕэнэн биллэрэ. Сайыныгы паарталара, муостаны, остуоллары кыраскалаахтыгар, түннүктэри ыраастаахтык, кэлин сылларгга аны оппуохалаахтык—барыта кириэлэр үлэлэрэ этэ. Оскуола үөрүйэрүн тухары талгаабыр дорожканы табаан-сахсыйан бэйэлэрин дьиэлэрин курдук чэбдиктик туталлара. Кириэлэр хаҥыннан биригэмнийэлиир туһунан хаста да директор баҕаҕастэрэ тахсыыбыттар. Оттон 1963 сыл алтынньы 7 күнүгэр остуорастары Никифорова М. А., Карпова С. Н., директор Дьачковский Ц. К., учуутал Старостин П. А. уонна саҥа оскуолаҕа ыытыллыбыт 6 болуотуннуьугу «Бочуот кинигэтигэр» киллэрэргэ быһаарыы тахсыбыт. Хомойуох иҥин, ол «Бочуот кинигэтэ» хаҥа тиийбэтэ биллибот.

Оскуола аҕыс кылаастаах истории тыгар 12 сыл устата завхоһунан Д. Г. Федотов үлэлээбитэ. Бу наадатаарба үлэҕэ уһуннук сылдьыыт аҕыйах. Кини завхозтуур комитэр өрөмүөн үлэтэ, үгэс курдук, эрдэ бүтэрэ, дьиэ-уот сыалаах буолара. Дмитрий Гаврильевич бөҺүккэ биирэ үлэлээбиппит. Сүрдээх ыраахтыылаах, үлэтигэр эппиэтэстээх киһи. Оройуонтаа оскуола ыаҕатыгар бараары рюкзагын сүгэн бараан аҺар айан массыыналарын тохтотон куоластыыра биитэр сатыы бараара. Туоваах үлэтин тайанан аны оройуонтан кириэн учууталлар хамнастарын ылара. Завхоз сыралаах үлэтэ 1973 уонна 1974 сылларга «Социалистическай куоталаһыы кыайыылаҕа» знагынан бэлиэтэммитэ.

Ол кэмнэ оскуола 50 миэстэлээх интернатыгар остуораһынан Е. И. Никонова үлэлээбитэ, М. А. Аргакова ньээньэлээбитэ. Мария Алексеевнаны оҕолор «эйэбит» диэллэрэ. Бэйэтэ эбэх оҕолоох ньээньэнэ оҕолор олус сөбүлүүллэрэ. Сорох тулаайахтар хоонньоҺо сыталлара. Оскуолаҕа кириэн оҕолор кыһалҕаларын туруорсар да түгэннэрдээх.

Оскуола саамай тех-үлэһиттэрэ үөрэнээччилэргэ, учууталлартга ыраас-чэбдик, сылаас-сырдык олоҕу тэрийээччилэриэн буолбуттара диэтэхпитинэ, бука, сыыстарымахпыт суоҕа.

Мария ИВАНОВА,

истории учуутала.

СЬЕЗКЭ КЫТТЫЫНЫ ЫЛАН

Дьокуускайга буолан аастыт учууталлар, оҕолор уонна төрөппүттэр бастакы учредительнай съезтэриэр биһиги оскуолабыт математик учуутала Сергуйлана Николаевна Филиппова кыттыыны ылла.

Съезд үлэтин кэмнэр Адамонтар, Петровтар спортивнай дьаҕа кэрэтэриин олохтоох кэнниэр буклет көрдөрүүгэ туруорулуубут. Тимофей уонна Валентина Филипповтар огоҺуттарын быыстапката тэриллэн, биһиэхэн, СР Үөрэҕин министерствотын кылаас таһаҕа да киирбиттэр.

«Оҕо, төрөппүт, учуутал аҺаҕас оскуолата» тэриллибит, кини президениэн республика үөрэҕин министэрэ Е. И. Михайлова быыбардаммыт. Тэриллэ сабыдыгар 9 киһи кирбиттэн Чакыртан төрүттээх, биллиэн Төлөйгө олорор, «Алаана» баанньай хаҺаайыстыбатын салайаччыта Е. Е. Адамов киллэриллибит.

Оксана СИВЦЕВА,

«Сарыал» корреспондент, Чакыр.

ҮӨРӨНЭЭЧЧИЛЭР «ОСКУОЛА ОЛОҺО: БӨЙӨНҮ САЛАЙЫНЫЫ» ДИЭН КОНКУРСТАРА

ПРЕЗИДЕНТ КЭПСИИР

Тохсус кылаас үөрэнэччита Кириллин Прокопий оскуола президенинэн талыллыбыта, үөрэҕэр үчүгэй, улуус Сүбүлүк аймаҕа, СР Президенэ М. Е. Николаев өйөлөрө тэриллибит сахатын ыытыыларыҥ, улуускаа ыытыллыбыт экология уонна биология олимпиадатыгар миэстэлээх. Активыгар 5 чилиэннээх: культура министрэ—Айта Михайлова, үөрэх министрэ—Дарья Кириллина, спорт министрэ—Вася Марков, экология министрэ—Леня Алексеев, пресс-кинин министрэ—Шура Флегонтова.

Оскуола лидерин көрсөн бөйөнү салайыныыга туох хаачыстыбалаах үлэлэр барбыттарын кэпсиирэр кордостуу. Маҥтан аллараа Прокопий кэпсээнин бэлэмнии.

—Бөйөнү салайыныыга барыта 15 өр үлэлиир. Кинилэр үс бөлөхтө арахсан, үлэни быаланнаан ыыталлар. Ол курдук, I—III кылаастар «Мичээрэ», V—VIII кылаастар «Кустуо», IX—X кылаастар «Эрэл» бөлөхтөргө киирэллэр. Итиэ үлэҕэ үрдүкү кылаас оҕолоро үлэлиилэр. Оскуолаҕа надоолоо бастакы күүгэр кылаас чаастара, иккис күүгэр ыытыллыбыт дьаһаллары мрытыы, кэлэр надоолоонно быланнаах, тордус күүгэр актив түмсүүгэ, субуотаҕа—уонсай линейка, тематическай бааччар надоолоонно кото-кото» буолар. Кэпшүт надоолоолорго спортивнай күрэхтэһиилэр ыытыллаллар. Бөйөнү салайыныы үлэтин сыала-соруга—оҕону сиэр-майгы оттүнэн иитии, чол олохчо уһуйуу, дорообай кылааннаах иитии таһаарыы.

«Мичээрэ» бөлөхтөн бөҕөнө кылааска атаарыы, «Күһүгүгү бааа», «Учуутал күнэ», «Умнуоҕа и умницы», сулуусналаах кэлбит саллааттары көрсүһүү, «Йэм, аҕам уонна мин—ааҕаччы дьиэ кэргэн» диэн интэриэһинэй тематическай бизнэстэр ыытылыыллар.

Эт-хаан сайдыытыгар анаан «Сүүрүк күнэ—пресс, тороппуттар, оҕолор икки ардыларыгар волейболга күрэхтэһиилэр буоллулар, «Наһилиэкпит спортивнай олоҕо» викторинаны, уолаттарга, кыргыттарга баскетболга күрэхтэһиини ыыттыбыт. Сүүрүүгэ улуус күрэхтэрэ 1 миэстэни ылыыбыт.

Чол олохчо иитии уруһуй, ойтон сурунуу конкурстарын, «Здоровый образ жизни» диэн кэпсэтиһиилэри көрүдүбүт.

Оскуолабыт таһыы, саҥа тутуллар спортзал бөҕүн, паамятниктар комплекстарын, саҥа арыы сыҥаҕын таһын ыраастааһынна, өнөөх металы хомуйууга маассабай субуотуннуктары оҥордубут.

Иэдэрэс анаалаах дьаһалга, «Мин быыбарым» диэн республикатаҕы оонньууга ыытыллыбыт, «Былыргы билгэлэһиннэр», «Ырыа уонна строевой хаамыыны көрүү» надоолоорго көхтөөхтүк бардылар. Кылаастарынан үлэни кылаас лидердэрэ иилиллэр-саҕалыыллар.

Президент Прокопий Кириллин кэпсээнэ итинник.

Роза МИХАЙЛОВА,
Чакыр орто оскуолатын XI кылааһын үөрэнээччита,
«Сарыал» конкурсант.

АЛТА МИНИСТЕРСТВОЛААХПЫТ

Бөҕөнүн оскуолабытыгар 153 оҕо үөрэнэр. Кинилэри «Чэчир» болох салайар. Болох 6 министерстволаах: үөрэхтэ (министр Марианна Коркина), культураҕа (Света Коркина), ушкэ-үлэҕэ (Роза Местинкова), спорта (Давид Андреев), бөҕөдөҥкө (Настя Максимова) уонна экологиираа (Тоня Иванова).

Министерстволар бары туһаайыыларын үлэлэриэн дьарыктаналлар. Ол курдук, Үөрэх министерствота үөрэҕи билии хаачыстыбатын үрдэтиигэ, үөрэнээччи билиигэ-көрүүгэ интэриэстээх буолуутуттан үлэлэһэр. Биллиэн үөрэх дьыалыгар саҥа киллэриилэриниэн чиэпэр бүтэйдэр барыллаан түмүгү таһаарбыттара буолар. «Үөрэнээччи спиркилэтэ» диэн тэтэрээт быыстапкатын ыыттылар. Үс министерствота «Чэчир» болохтан үөс киллэриилэрин дьарыктаналар. Бөйөлөрө ыытар дьаһаллардаах төлөбүрдээх онороллор, бөҕөдөҥи кэйэр оҕолортон оскуола устаабыгар олоҕуран ыстараан хомуйар. Итиннэ сэргэ үөрэнээччилэр кылаас таһынан үлэлэриэн тэриллэр, субуотуннуктары, тимуровскай көмөнү онороллор. Сахалыырбыт диэн күннэригэр бөҕүөлэкпит кырдьаҕастарыгар тимуровскай көмө тэриллиэ. Кыайыы 55 сылынан тыыл ветераннарыгар, ыччаттарыгар, сарсын огдооботоругар аналлах месячнигы ыыттылар.

Спорт министерствота хас чиэпэр ахсын спортивнай надоолаахтэр, спорт араас көрүүлэриэн күрэхтэһиилэри тэриллэр. Хаксаҕайга, дуобакка, саахымаккаа, сүүрүүгэ, футболга, туступуга, о. д. а. күрэхтэһиилэр көхтөөхтүк ыытылыыллар. Үтүө курдук, күһүн, саас кроска сүүрбит.

Бэрэдэгэ көрүү министерствотын уолаттара оскуолаҕа дьүүрустуба олохтуулар. Бэрэдэгэ кэйиэ сурунаалга болаатаах иһэр. Министерство бинир сүрүн дьарыгынан кылаастар икки ардыларыгар күрэхтэһиини тэриллэр буолар. Түмүк надоолоонно таһаарыллан экраннаа толоруллан иһэр. Сыл аҥарын түмүгүнэн V уонна XI кылаастар кыайыылаҕынан таҥыстылар. Бэрэдэгэ олохтоохун месячнигын ыыттылар. Бөҕөсөттис кылаастарга оҕо бырабын туһунан бэсэдэ онордулар. VIII—XI кылаастарга табаҕы, арыгыны утары диспут ыытылынна.

Культура министерствота үөрэх дыала саҕаланыыларыгар оскуола иитэр үлэҕэ былаанын оскоросубута. Араас иитэриэһинэй дьаһаллары ыыталлар. Саҥа дыыл бырааһынныытар шоу-программаларга конкурстар, «Таныллаахтар күннэриттэр» «Сэттэ чувство» оонньуу, КВН, о. д. а. дьаһаллар оҕолорго ордук бөҕөнүттэр.

Экология министерствота оскуола, кылаастар санитарнай оттүнэн ыраас буолуулларын иннин үлэлэһэр. Эмчиттэри кытта көрсүһүүлэри тэриллэр, санитарнай листоктары таһаарар.

Балары сэргэ оскуолабытыгар 4 кинитэн составтаах пресс-кинин үлэлиир. Үөрэҕи билии барыллааһын түмүгүнэн «Чаҕылҕаны» таһаарар, чиэпэргэ бинирдэ оскуола олоҕун сырдатар хаһыаттаахпыт.

Хас оскуола ахсын үлэни тэриллэр бастыҥ опыта баар эрдэҥ, ону атастаһар кыаллыбат. Улуус үөрэнээччилэриэн сүбэтэ актив үөрэҕи ыытарыгар, эйбэх үлэни тэриллэригэр баҕарабын.

Лена МАКСИМОВА,
Кытаанах орто оскуолатыгаҕы «Чэчир» болох президенэ.

РЕДАКЦИЯ ПОЧТАТЫТТАН

УМНУБАТ УЧУУТАЛЫМ

Мин оскуолатаҕы оҕо саҕыым кэрэ хостуулаах Булгуньахтаах тоҥторугар Сылаг сэттэ кылаастаах оскуолатыгар аспыта. Ол кэмнэ Мугудай, Бахсы нэһилиэктэриттэн эйбэх оҕо кэлэн үөрэнэллэрэ. Үксүбүт интернакка бэлэм эскэ-таҥаска, сылаас дьиэҕэ олорон үөрэммиппит. Интернаппыт оҕоҕунан оттуллар, кыраһыын лаампатыгын сырдатыллар этэ. Наара атахтаах мас ороннорю үүйүр, эмиэ наара атахтаах уһун остуолга аҥыыр, уруок аҕар этибит. Хас бирдэбит ороммут төбөтүгэр үөһэ истиэнэҕэ үөрэнээччигэ аналлаах «Мунньуктаах» буоларбыт. Ол саҕана ким да кыһалҕалаах, ыарахан олохтоохут диэн мунньатыыбата. Сиэ оҕо-оҕо курдук оонньоон-күлэн, сүүрэн-көтөн сүрдээх наллаахтык-эйэлээхтик үөрэммиппит. Ол кэмнэри билигин, саалыҥ баҥыгыйдаах олорон саныахха, олорон аспыт олохпут бөҕө саамай умнуллубат кэрэ-күндү түгэнэ эбит.

Кыһалҕаны билбэтэх оҕо саастыт туһугар оччолорго дуоһаларын уураан туран үлэлээн аспыт аҥа таһаарыстарбытыгар барҕа махтал тылларын этэр эбээһинэстээхпит.

Биһиэхэ, интернат оҕолоругар, ордук чугас, истиҥ кыһыбытынан ыытаччыбат Дарья Петровна Кладькина (Макарова) буолбута. Хайа күн үлэлии кэхиҥиттэн бөйөтин истиҥ-эйэҕэс сыҥаанынан атыттартан уратыта биллибита. Быыстыа эчтэхэ, саремарда туруоран, кинэйэтин утутан, биһиги күннэҕи олохпутун нэйлии сыҥаанынан ылыгыгэр ылбыта. Дарья Петровна араас дьаһалларыттан бөрө эйбэх кэрэҕэ-утуҕэ уһуллубуннут. Оччотооҕу кэмнэ, билигин курдук буолуо дуо, таҥнар таҥас молтох бөҕө буоллаҕа дии. Оҕо туһугар кыһанар кинэ кыаллыбатах, саныаабытын ситиспэтэх түгэнэ суох буолар эбит. Ол бэйэ кэстүүтэ кыргыттарга сиидэс таҥаһынан бызаччыйа, уолаттарга косоворотка ырбаахы тигэн, хас бирдэбитин быысаныгалаан оҕо аймаҕы олус үөрдүбүтэ. Ким-эмиэ ыарыйдаҕына, маҥдьы аттыгар баар буолан ыарыытын мүлүрүтүөр сыҥаана оҕо кэнэ өйүгэр умнуллубаттын хатаммыт. Дарья Петровна Сылаг интернатыгар үлэлээбит кэмигэр интиллибит, сэбиэскэй кэмнэ олох барыы саҕаларыгар үтүө суобастаахтык үлэлээн дьон-сэргэ убаастабылын ылбыт диэн биллиэн саҥыраан ыыл эбээлэрэ, эбээлэрэ буолан олороллор. Хомойуох иһин, үтүөтэр биллиэн биһиэхэ кэккэбитигэр суох буоллулар.

Эргитэ саныаан көрдохпө, ол кэмнэ үөрэммит оҕолор олохпо тугу ситиспиттэрэ барыта биһиэхэ эчэпутугар сүүрбүт-кэпшүт киһибит Дарья Петровна үтүөтэн-өгөтө диэтэхпэ, омуо буолуо суоҕа. Оҕо дуоһатыгар үтүөнү-көрөнү иитэрбит киһи ойтон-саныаттан сүнньэ үйэлэнэр эбит.

Кэлин Дарья Петровна олоҕун бүтүнүү үүнэр көлүөнэни иитиигэ-уоратыгэ анаабыта. Учуутал идэтин ис дуоһатынан ылыммыт буолан, ханна да үрдүк таһаарыылаахтык үлэлээбитэ. Үгүс оруттаах общественнай үлэни ыытыта. Уһун сыллаах үлэтэ «Үлэ Кыһыл Знамята» орденынан, «Кылбаанаах үлэтин иһин», «Үлэ ветерана» медалларынан бэлэмнэнэн, үлэҕэ ситиһии уоруттуо долгуйа былбыта.

Чурапчы биллиэн спорт киэн туһугэтигэр кубулуйда. Ол чаҕылхай туоһутунан улуусна спорт институтун аҥылыыта буоллаа. Спорт улуускаа сайдыытыгар акылаатыы уурбут кырдьаҕас көлүөнэ спортсменнар улахан кылааты киллэрбиттэрин ким да мэлдьэспэт. Дарья Петровна ол дьоннортон биирдэстэрэ. Кини 50-с сыллартан саҕалаан дуобатынан таныллыбыт, умсутуйан дьарыктаммыта. Союз, республика, улуус таһымнаах аата-ахса биллибит үгүс күрэхтэһиилэргэ эйбэх бириэмэтин, өйүн, дьоҕурун биэрэн, ордук баламнаах, дьүккүөрдээҕин көрдөрөн кыайыынан кынаттаммыта, дьонуттар-сэргэтигэр ааҕыы орегойун биллэрбитэ.

Спорт маастарыгар кандидат Д. П. Кладькина биллиэн пенсиэҕэ да олордор, бу таптыыр дьарыгын ыһыктар саныата суох. Ол курдук, олунньу 12—13 күннэригэр улуус дуобатчыт дьахталларын турнирын бэйэтэ иэдэйдээн, тэриллэн ыытта. Күрэхтэһээччилэр ахсаан оттүнэн аҥыйах соҕус да буоллаллар, маннык күрэхтэһиини улуус салалтата ойоон утумнаахтык ыыттылар, кыттааччы элбэх, маастарыстыба да туоруох этэ диэн саныаларын этиилэр. Күрэхтэһии түмүгүнэн бастаны миэстэни Охлопкова А. В., иккиһи Дарья Петровна бэйэтэ, үсүһү Спицына А. К. ылылар.

Дарья Петровна киһи быһыытынан эйэҕэс-эйэкэй, кинэ-судургу, чиэпинэй майгыта киниэн кытта алтыспыт дьонуттар сабыдыала ырата суоҕар эрдэбит. Маҥдьы ыытыы сиэнэр киһиэм Дарья Петровна, бу күн сиригэр үтүөнү-көрөнү сыдьаайа, уһуннук дьоллоохтук-соргулаахтык олорорго баҕарабын. Киһи киһиэхэ сыҥаана бириэмэтигэр ахтыллара ордук диэн саныаттан суруйдум.

В. Н. ДЬЯЧКОВСКАЙ.

● КЭРЭ ЭЙГЭТИГЭР

Сахалыы тылынан—бастакы

«Суор тиһэх кыланыыта» диэн сахалыы уус-уран кинэ көрдөрүллүүгэ. Бу кинэ эдэр ыччакка иитэр суолтата олус улахан. Олоҕу дьиҥнээхтик көрдөрөн, былыргыны билиигинэн кытары алтыһыннарар. Сиэрэ суох быһыы, ун-харчы, хомус ыллыыта, үлүскэнэ көрөөчү дьүүлүгэр туруоруллар. Киһи кэрэхсиэрэ баар: оруоллары дьиҥнээх артист идэлээхтэр буолбаккаа, сүрэх баҕатынан толорбуттар оонньуулар. Ол курдук, Боллоону ССРС спордун маастара И. Н. Иванов ситиһиилээхтик толордо. Режиссер Василий Гоголев идэтинэн учуутал, РФ үөрэҕириитин туйгуна, уран тарбахтаах уус. Идэтин үрдэтиэн Улан-Удэҕа культура институтуттан үөрэнэн хореографическайы бүтэрбит. Онон специаҕа араас үнкүүнү-оонньууну туруорар үөрүйэхтээҕэ бу кинэнэн өгөрөрө олук уурбут. Кини бу кинэтин Дьокуускайга «Лена» кинотеатрыа көрдөрбүтүн кэнниттэн тыа улуустарыгар ыытар баҕалааҕын эта кинопередвижнойа тиийбит. Онуоха управление начальника И. И. Готовцев: «Чурапчыта бастаан тиий, онно ис сүрэҕиттэн үлэлиир, СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ А. А. Спицев тэриллэн көрдөрүөҕэ»,—диэн бастаан биһиги Чурапчыбытыгар көрөөчү дьүүлүгэр ааҕыллыбыт.

Кинэни көрөөчү собулээтэ. Улуус киномеханиктара урукку сылларга курдук толору көрөөчүлээх саалаҕа үөрэ-көтө үлэлээтилэр. Эдэр ыччат ортотугар киэн көрдөрүүнү уонна салгыы дьүүлэһиини тэриллэхтэ сөп эбит диэн саныаларын этиилэр. Бу сахалыы тылынан бастакы детективнэй кинэ ыччат олоҕор өтүрдэргэ өҕустарбыкка, төрөөбүт Сахатын сиригэр туһалаах киһи буоларыгар кэмэлэһүө.

Бастакы курдук, итэҕэс-быһаҕас хаана барылай. Холобур, 70 саастаах Троян оруолугар олус эдэр киһини оонньоппуттар. Оттон техническай оттүнэн кэстүүтүгэр уонна сигэтыгар баар. Биһиги, чурапчылар, «Кэбэрүллүүгэ» устубуннут. Ол диэтэбит үс сыллаҕыта «Маврыкчаан» кинотеатры ыытары умайан хаалбыта. Кэлэр оттугэр, ыллыстахха, устуохха айылаах тема эйбэх. Оруоллары хайа баҕарар ыллыйа тутан толорор народнай театр артистара баалларын. Онон уус-уран кинэҕэ холонон көрүөххэ сөп. Баҕа арэ наада, Василий Иннокентьевич: «Кинэ устар буоллаххытына, үөрүүнү кытары кэмэлэһүөм»,—диэр.

Платон КОРКИН,
Россия бочуоттаах кинематографыа.

Улуустаабы Государственнай налоговай инспекция начальникын ШАДРИНА Раиса Дмитриевнаны «Саха Республикатын норуотун хаһаайыстыбатын үүтүлүгэ үлэлэтиэ» үрдүк аата ким эрдэтиннибитинэн этинник, истиҥник эҕэрдэлиибит!

Убаастабыллыах Раиса Дмитриевна, ону таһаҕа улуустут налоговай политиканы сайдарытар туруулаах үлэлэриэ, ытык-ыытыы тылынан үтүө сүбэлиит буолан эдэр колуоннаах үлэлиит ыччакка бэрэ тиэх буолуоҥ диэн эрэнэбит.

Эйигин дьиэ-уот хаҥаах эрэ хаһыылыстын, ньыа эрэ тоскойуох, үөрүү эрэ өрөгөйдөөтүн диэн ахтыспыппыт тиэрдибит.

Маарыкчаанаабы потребобщество собыото, бырабылыыныата.

x x x

Күндүтүк саныыр бахтыбытын, эҥилэбитин, Дирин баанньыттан якутскатын Александра Гавриловна КОРЯКИНАНЫ республикатаабы «Идэлиэр бастыҥ кинигэнэ бастыбыкыылаах уонна Российскай Федерация дорообуйаҕа хаҥатабылын туйгунун аата ыытыллыбатынан ис сүрэхпиттэн эҕэрдэлиибит!

Дьоллоохтук-соргулаахтык сылдьыы эсэ да олбох кыраҕыа дьону кун сирин кордуйар, ураҕаҥнаах дуоллуйан, дорообуйдын олор диэн диэтибит.

Оҕолуулаах кыргыҕаас эдьиийиҥ Вера Николаевна Старостина, убайыҥ Василий, эдьиийдэриҥ Дарья, Анастасия, Елена, болтыоҕуҥ Изора, Маша диэн хаҥатаалар.

x x x

Биирдэ үлэлиэр коллегабытын, I категориялаах анутерка КОРЯКИНА Александра Гавриловнаны

Эҕэрдэлиибит!

Российскай Федерация дорообуйаҕа хаҥастабылын туйгунун аата ыытарыллыбатынан этиннитин, истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эйиэхэ чэгиэн-сөбүлэҥ дорообуйаны, саастыылаах сылдьарыгар хаптаҕа, үлэҕэр өссө да үрдүк ситиһиилэри, дьоллу-соргулуу баҕарабыт.

Дирибиэнэ участковай баанньа профкома, коллектива.

x x x

Чурапчы сытыарыылаах олорор күн-нүөл шиэбитин-эйэҕэс эбэбитин, педагогическай үлэ ветеранын САННИКОВА Аграфена Игнатьевнаны 70 саастаах туолбут үөрүүлээх түөлбүтүнэн сүҥкэччэх бэлэбит сүгүрүйэ туран, истиҥник эҕэрдэлиибит!

Биһиги туспутуттар ахсаабат эйэҕэстик, сылгас сыыһыаннык, үөрэтэбит таптаныт ийэ мохтиэбит. Саамай күндү кинигэлиитэр сир үрдүгэр биэр баҕа үтүөнү, чэгиэн-сөбүлэҥ дорообуйаны, оҕолорун нахаларынан, сиэнэрин таптыыларынан эрдэлэччылаах, пуруун уөрэхтэх, кэскилэх, биһиги туспутуттар уйдаран, дьоллоохтук олорорсор баҕарабыт.

Верхоянскайтан Эвертоватар, Дьокуускайтан Старостиннэр, Чурапчыттан Сеництэр.

x x x

Күндү биирдэ үлэлиэр коллегабытын, медицинскай сестрата ИВАНОВА Анисья Афанасьевнаны олорбут ыраах омуруттааҕыттан—үйэ аҥардаах үбүлүйүүтүнэн ис сүрэхпиттэн этиннитин, истиҥник эҕэрдэлиибит!

Саха аймаҕын кэрдэк хыттаах дорообуйаны, уҥаҕа-хаамаска баай ойоҕоттоох коллективтэр сүбэлэрэ

туруттар, үйэни дьоллоох олоҕу баҕарабыт.

Дирибиэнэ участковай баанньа профкома, коллектива.

x x x

Хайахсыт нэһилиэктэ «Күүчүмэй» үйэлээхтэр сүбэлэрэ ИЛЛАРИОНОВА Мотрена Николаевнаны Саха Республикатын управлениятэ түөлбүтүн ыраах кэбыкыылаах этиннитин эҕэрдэлиибит!

Кытаанах дорообуйаны, дьиэ-уот сорсуннар дьоллу-соргуну баҕарабыт.

Үйэлээх коллектива.

x x x

Күнү аҥбытын, эйэбитин—олохпут устатын туһаҥа үтүө сүбэлиэхпит, туллаҕастаабыт туллаҕыыныт буолбут Хайахсыт нэһилиэгин торут-уус олохтоохтуна, саамай туһалаах колхозка-совхозка нуҮүн хаҥастыы бөлөх үлэлээбит КОНДРАТЬЕВ Афанасий Васильевичтан 70 саастыылаах үрдүгүнэн-эйэлээхтик ыытыллыбыт!

Биһиги тоотуубыт олоххуо уйаттыы, ирдэнэ эттиэ, сиэнэрдэн олохторуоҥ уөрэ-ноо, дьоллу-соргуну эрдэлэтиэхэ олоҕ, чэгиэнник сырыт.

Кыргыттарыҥ, уолуҥ, күүгүтүҥ, сиэнэриҥ.

x x x

Убаастыыр-ыытыыр биирдэ үлэлиэр коллегабытын КУЛЬМИНА Ольга Михайловнаны үйэ аҥардаах үбүлүйүүтүнэн истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эйэхэ дьоллуо дорообуйаны, кырдьар дьоҥ билиилэрэ, биһиги ортобутуттар кыра-уоҥ, сыбаалыс-ыалыыс сылдьаллар баҕарабыт. Оҕолоругун уҥаҕын дьиэ-уоттан, кинилэр уоруулэриэн кэмнэриттэн үйэлэрин дьоллоохтук-соргулаахтык олоҕолоор.

Хайахсыттааҕы «Күүчүмэй» үйэлээх коллектива.

ҮТҮӨ БЫҺЫЫ

Сүөһүбүтүн быыһаата

Сотрутааҕыта биһиги диэн пэрэнгэ ороскуттаах быыстанан буоллаҕа сыста. Сүөһүлэрбитин уулаттар ойбоммут биһиэхтэрэ тэйиппэт. Онно улахан сүүйүлэрбитин кытта барсыбыт бөҕөрөскубут ойбоннуо тиэх хаалбыт. Бу хамаҕа эмиэ сүөһүлэрин уулата сылдьар Мусудай оскуолатын VII кылааһын уоруоҥчута Дима Терютин ону көрөн, туга бороскуну ойбоннон таһаарарыа сөбө сатабыт да кыайбатах, аны хаалаах кэлэн буоларын биэбит. Онтон ол ыраах, улахан сүөһүлэрэ бэтиһэн хаалан таллыбат.

Ол хомуо уолум ол тарда сылдьар эбэ. Дьиэлэриэн сүүрэн тэйиэ этиэхэ сөбөк табаарбыттар. Сүөһүбүт биирдэ турбут үчүгэй.

Биһиги Дима көмөлөстүттэрэ Равиля Исаевна, Федор Николаевич Терютиналар оҕолорун сүөһүгэ эбэлэрэ, үтүө биһиэхтэх-кайгыгыах тыа нэниллэрин пөһөн мохталбыт улахан. Кинилэр ньиэ-кэрэгэтэрэ үөрэхтэриэр сиэтиһэллэр, дьоллу-соргуну баҕарабыт.

В. С. ЗАХАРОВА.

Биирдэ үлэлиэхтэрэ

Уус-Алдан улуусуттан Бөбдөгө нэһилиэктэн дьаһалтатыт (бабылык И. Н. Слощев) кытарыыларын Мусудай нэһилиэктэн 31 олохтоох кинилэргэ эмиэ ыытыллыы бэрэ сыыстыылар. Сылдьыбат-сорунтара—бөҕөлөөрдөр чэт ааҕыы ийэ туруулаах общество тэрилэтиттэр хомолдьуу.

Дьиэлэрбэтэ, сиэнэл сыыл ыгыыга, садуобаҕа табыгастыы көрсүбүүгэ эмиэ бастакыттар бөҕөлөөхтөр хоттулар. Кинилэргэ тарааммыт биэтэрэ Мусудай дьаһалтатын баанньыта К. Н. Жирнов, «Саха» республикатаабай кэлэ сылайбаттыгы А. Г. Пермяков лекциялара ахтылар, хардарыта сибээстэнэн ыытыллыы түбүлүн кэлэтиннэр. Олохтоохтор нэһилиэктэрин историятын кэлэҥэр баай экспонаттаах музейдарын көрдөрдүлэр.

Бэрт сотору эмиэ бөҕөлөөрдөр Мусудайга биирдэ үлэлиэхтэр дуоһабарыстар эмиэ биэтэлиэ хаалыахтаахтар.

«СОс корр.

БИЛЛЭРИИ

Хатылыыстаабы оскуола музейэ (Комсомол Албан аатын уонна хоту кэйэрдэлээх музейдара) сылдьыыстабытынан, муус устар 1 күнүттэн көрөөччүлэри сырытыннарар. Кинилэр биилэрэ сылдьыта—3 солк. Коллективнайдык сылдьааччылар хаһыс хаалаллэрин эрдэ биилэриэхтэр.

Оскуола администрацита.

ҮЛЭҺЭ ЫҢЫРАЛЛАР

Сибикэ уаҥылыыр—интернат-оскуола тэриллэр үлэлэр почтаалыыр.

Кэпэ балыыһаҕа—кылаабынай бухгалтер.

«Чурапчинскае» агропромышленнай кооперативка—электромонтер—5 киһи.

Дьарыктаах буолуу кинии.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

Дьокуускай куораттан Кировоград олоҕуттан баатыыстроенный, 2-с этаженнаах түөрт хостоох, арбоментоонай, телефоннаах, балкона эмиэ баар, ыытыы турыктаах, ремонтаах квартираны, этиэ гаражтаах квартираны Алдыгыа: Есенин уул. 5 №-ро, 12 кв.

Бөлсөр телефоннар: Дьокуускайга—60-40-88, Чурапчы сел.—21-864, 21-941.

x x x

Одьулуунтан биэр 10 х 9 м дьиэнэ кэйэрэн ыларга, Сыланта—таҥастаах, Мыйдаҥайыгы 29-240 тел. бөлсэргитиэр.

x x x

Сымнаҕас ыйаах—5400 солк.
Кирпичнойдан—1350 солк.
Дьиэлэр—2700 солк.
Кухонный гарнитурдары—7000—14000 солк.
Обеденнай эмээлэры—4000 уонна 5500 солк.
Прихожиналары (3 көрүү)—4500—6500 солк.
Стенка 2 көрүүнү—11500—12500 солк.
Оҥо оронуо—1500 солк.
«Сибирь» таҥас сууйар машинатын—5400 солк.
Таҥас сууйар машинаалары (Японскай, 2 көрүү)—
«Стинол» холодильниктары—10500 солк.
7000 солк.
«Вятка» холодильниктары.
«Мечта» электро-оҥоҕу—2700 солк.
Электро-табаардар.
Оҥо колонкаларын.
Сезонный таҥастары
Спецтаҥастардыы
Атах таҥастарын
Туруу инструменнарын уо. д. а.
Рынок сыанатыттан чэпчэччилэр.
Адырыстыыт: Чурапчы сэл, Ленин уул. 67 №-рэ. Тел. 21-616. Өрөбүлгүт—бөлөхтөөннөр.

«Дьиэлэр маҕаһына.

СУТУКТАННЫБЫТ

Алексеев Алексей Ивановичы аптыыр бөлөхтөөбүт водительскай дастабырыанньа, автомашина документаларын сутуктар. Кыы булбут киниэҥэ Сыланта 23-240 тел. биилэриэхтэр көрдөөбүн.

Технический бөлөчүнньэ хаҥыат кулун тутар 30 күнүнэҕи, чэпчэрдиэҕи, өтөмөрэ тохсыбата.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

8—9 апреля в спортзале Чурапчинского института физической культуры и спорта проводится ОТКРЫТЫЙ РЕСПУБЛИКАНСКИЙ ТУРНИР ПО ПЕРЕТЯГИВАНИЮ КАНАТА на призы обладателя звания «Мастер Нирде, мастера спорта РС (Я), абсолютного чемпиона республики Степана АЛЕКСЕЕВА.

Приглашу участие: А. Балтаев, Н. Колодко, Д. Саввин, В. Шарин, А. Атрин, С. Кузьмин, А. Владимиров, М. Кузнецов, И. Поксеев и другие.

Администрация института.

Республикатааҕы Дьаныстаах буолуу департаментын, Республикатааҕы уоратар, кэрдиэр биилэриэр специальнай-деловой кинии директора
МОХОН Маркел Семенович
сойуумардык олохтон туораабытынан быраатыгар, Бохтоох нэһилиэгэ олохтоохтор Перфилов Аркадий Афанасьевичка дириҥ кутурҕаммытын тиэрдибит.

Улуустаабы дьаныстаах буолуу кинии, «Арчаа уоратар-уларыыр комбинат коллективтэрэ.

Кытаанах орто оскуолатын учуутуолларгар Монгуш Геннадий Ары-Кыровичка аҕата, Монгуш Любовь Николаевнаҕа тойоно, сиэнэриэр аҕалара, Тыва Республикатын олохтоох
МОНГУШ Ары-Кыр Чодуроович
албутунан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдибит.

Кытаанах орто оскуолатын коллектива, нэһилиэк дьаһалтата.

Чурапчытаа тэрилтэлэх Дьокуускай куорат олохтоохтоо
МИРОНОВ Николай Светланович
албутунан эйэлэргэ Александра Ивановнаҕа, биирдэ тэрээбутуттарыгар, кэргэннэргэр, оҕотуттар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдибит.

Бүкэс ыаллара Егоровтар, Корякиналар, Кулачниковтар.

Талтахаах кэргэнэ, ийэлэрэ, Суоттар Бордонуттан тэрилтэлэх Чурапчы сэлэҥньотун олохтоохтоо
СИДОРОВА Валентина Ивановна
албутунан биирдэ уоранньыт табаарыстыыгар, милиция ветерана Сидоров Иван Ивановичка, уолаттарыгар Ньургунуо, Эрхэнгэ, Айсеттэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдибит.

Иван Ивановичы кытта Кытаанах орто оскуолатын 1970 сылааҕыттан биирдэ уоранньыт бутарбыттар.

Редактор Г. Г. ПОКОВ

НАШ АДРЕС: 678760, с. Чурапча, ул. Мира Мирова, 38 сел. ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-868, отделы — 21-868.

Учредитель (соучредитель) газеты — Редакция, Правительство Республики (Саха Якутия). Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.

Индекс газеты 54907

Чурапчинская улусная типография, Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполиграфиздат».

ЗАКАЗ № 37—38 Подписано в печать 31. 03. 2000 г. Тираж 2000.

Авторы суруйар материалы редакция позициятыгар маҥнаан суох түбэлэр буолбаттар. Суруйуох иннинэ материалы кырдьыгыстыыллар мониторинга ыытар эрдэ бэлиэтэ суруй.